

Az állampolgári nevelés magyar modellje

Ikerkönyv a települési gyermek- és ifjúsági önkormányzatokról

Mindent megelőzve egy nagyon fontos kéréssel kezdem: Kérem az Olvasót, bárhogyan is ítéli meg ezt az írásomat, el ne mulassza valahonnan megszerezni (legalább elolvasni) azt a különös szerkezetű, ám rendkívül hasznos kis könyvet, melyet az Országépítő Alapítvány támogatásával a Települési Gyermekönkormányzatok Segítői Egyesülete adott ki, sajnálatosan kis példányszámban. Miért kezdtem ezzel a szokatlan indítással? Mert nem szeretném, ha az itt következő, meglehetősen szubjektív bevezetésem és az abban található belterjes műhelykérdések elterelnék a figyelmet arról, hogy igenis mindazoknak a figyelmébe ajánlom a Trencsényi Imre szerkesztette kis kötetet, akiknek nem közömbös a kérdés: „Hogyan tovább, Magyarország?”

Mindenek előtt le kell szögezmem: életkoromnál (és családi háttérernél) fogva abba a „népcsoportba” tartozom, akik gyermekkorukban még cserkészként tüsténkedtek, s aztán az úttörősködéshez meg már nem volt „kanaluk”. Mindezek súlyosbításaként a sorsom (ma már nem tudnám megmondani: bal- vagy „jobb” sors) úgy hozta, hogy a személyi kultusz korszakából a „kacsingatós diktatúrába” való átmenetet nem hazai földön éltem át. Nos, mindehhez a felettébb rendhagyó „történelmi háttérhez” már csak egy igazi pesties kérdés hiányzik: Ez hogy jön most ide?!

Úgy, hogy – most legyen erős, kedves Olvasó! – gondjaim vannak az én kedves „lovassal”! Annak a bizonyos képzeletbeli lónak (vagy: totemállatunknak?) hol az egyik oldalán vagyunk, hol meg a másikon. Vajha egyszer végre már a nyeregben ülnénk! Persze magam is valódi (nem „jelképes”) lovasember lévén, tudom: az „igazi magyar virtus” az, ha nem „úri módon” üljük meg a paripát. De, akárhogy is, elég volt a végletekből!

Másszóval: szinte '45-től napjainkig bontogatunk „rendesen”; mikor ezt, mikor azt. De a sok negatív attitűd helyébe végre már valamilyen pozitív is kellene. Nem elég folyton csak tagadni, végre tudnunk kellene állítani is valamit! Itt van például ez a négy év előtti „bontogatás”: akkor – egyebek mellett – a közösségi élet úgyszólván valamennyi formáját/keretét eltöröltük. És helyükbe mi került?

Amíg hazánkban tényleges demokráciáról nem beszélhettünk – legfeljebb annak pót-szeréről, a nyelvészetileg is abszurd „népi demokráciáról” (ami legalább olyan szenzációs lelemény, mint – mondjuk: – a „népi folksong”), – semmi gond nem volt (!) árva lovasnemzetemmel. Amikor azonban ránk tört a négy év előtti nagy szabadság, csak álltunk mellette, mint a tv-reklámban a szomszéd kanapéján csücsülő Peti-baba.

Komolyabbra fordítva a szót, – s ezért kellett előre bocsátanom, hogy én enyhén szólva nem voltam, nem vagyok „nomenklátúra”-ember, – a rendszerváltásként aposztrofált össz nemzeti szertartás legelső és szemlátomást legsürgősebb teendői között gyorsan „kiöntöttünk” mindent, amit csak lehet (hogy aztán olykor a gyerek is úszott kissé a fürdetővízzel, – hát: „málőr”, mondhatnánk erre á-val és enyhén raccsolva...). És itt maradtunk egy szál Libero-ban; s a „mamánk” nem szól már ránk „néha” sem: „Peti, ezt nem szabad; Peti, azt nem szabad!”

Az előző bekezdés elején még csak középfokot használtam. Most tényleg nagyon komolyan mondom: Magyarország a hirtelen rá szakadt szabadsággal csak halat kapott, de horgászni még nem tanult meg.

Ezért fontos mű Trencsényi Imre ikerkönyve! Hogy tovább „súlyosbítsam” a saját poémomat: ez egy komplett horgászati szakkönyv mindazoknak, akik úgy érzik, hogy miután a csodás halszaporítás utoljára csak mintegy két évezrede esett meg, ha élni akarunk, magunknak kell megtanulnunk, miként lehet az utánpótlásról gondoskodni. Ebből tényleg megtanulhatjuk!

Azzal a szerkezettel, hogy még a könyv-borítók alatt sem tudhatjuk, hogy a települési gyermek- és ifjúsági önkormányzatoknak a szülőföldjére (Franciaországba), vagy egyik legújabb befogadó országába, hazánkba kalauzol bennünket, ez a könyv akarva-akaratlanul Esterházy-olvasatúvá válik. Magam is „sikeresen” belebonyolódtam: szó szerint is forgatva a könyvet, – nem fogja elhinni a kedves Olvasó, de – újra visszakaptam annak a játéknak az élményét is, amelyet nemcsak rég elmúlt gyermekkorom vitt magával, hanem a közelmúltunknak azok az időszakai is, amikor már játszani is csak halálosan vagy véresen komolyan tudunk.

Természetesen maga a könyv nem játék! Nagyon is komoly és rendkívül hasznos kézikönyv mindazok számára, akik eljutnak arra – az amúgy kézenfekvő – felismerésre, hogy ha a mai nyögve-nyelős demokráciánk helyébe egykoron olyan jól bejáratottat kívánunk építeni, mint akár a franciáknak is van, akkor itt kell elkezdeni az alapozást!

Annak, aki könnyen és gyorsan applikálható modellt keres, meg olyan egészen gyakorlatias fogódzókat, mint pl. egy teljesen profi választási szabályzat, – pláne, ha már igazán érettek a megvalósítás feltételei, – természetesen az ikerkönyv magyar „felét” ajánlom elsősorban. Aki még csak mérlegel, vagy döntés előtt áll, ne mulasszon el megismerkedni a franciákkal sem. Ezt a „felet” a szerkesztő egyébként is bőven teletűzdelte a közmondásosan szellemes francia grafikákkal. (Kár, hogy a nyelvet nem tudók elég kevés támaszt kapnak ahhoz, hogy a puszta képi látványon kívül máson is derülhessenek.) E képes mellékletek közül számomra a legkedvesebb (és egyben a legtalálóbb!) az Ifjúsági és Gyermekönkormányzatok Országos Egyesülete (francia rövidítése: ANACEJ) „Állampolgári jövő” c. népszerűsítő kiadványának fedőlapja.

A cím alatti kép jobb oldalán útjelző tábla „Demokrácia” felirattal; nagy lendülettel a nyíl mutatta irányba tart két fiúcska: egyikük valami baseball-felszerelés-szerűségben (a repro, sajna, nem éppen „hi-tec” minőségű...), a másik gördeszkán. A könyv végig-tanulmányozása után hittel állíthatom: ez az út tényleg a demokráciához vezet!

Települési gyermek- és ifjúsági önkormányzatok Franciaországban/Magyarországon. Szerk. *Trencsényi Imre*. Budapest, 1994.

SZÉKELY G. TIBOR

Az embertudományok metaszintje

1993-ban az Országos Közoktatási Intézet tanulmányi napokat rendezett a jászberényi főiskolán a neveléstudományi tanszékek munkatársainak. Ennek keretében került a sor egy beszélgetésre, amelyben az egyes társadalomtudományok képviselői megkísérelték saját tudományterületüket „felülnézetből” szemlélni. A meghívottak között volt Nyíri Tamás is, aki külföldi útja miatt nem vállalkozhatott arra, hogy az embertudományok metaszintjéről szóljon. Zsolnai József engem kért fel, hogy helyettesítsem őt. Amikor erről értesítettem barátom és mesterem, nemcsak áldását kértem, hanem tanácsait is. Így aztán habár vitaindító előadásomat én írtam, ő fogta ceruzámat.

Az *Arisztotelész* nyomába lépő skolasztikát az ember változásnak ki nem tett dimenziója, a lényege érdekelte, amelyet a létezés figyelembe vétele nélkül is elgondolhatónak tartott, a megvalósulás mikéntjét, az egzisztenciát nem tartotta lényegi összetevőnek. A skolasztika emberének animalitása és racionalitása van, ez utóbbi egyfelől az egyedre elrendező, s azt a Léthe elhelyező, vagyis kozmoszt építő intellektus, másfelől az analízis és lényegmegragadó képesség, a ráció. A racionalitás dinamikája a megismerésre